

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő:
Füvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. Nehány szó az ev. ref. tanítók országos gyűlésének kérdéséhez. Tanügybarát. — Tárcza. A vallásbölcsezet főbb problémái és a biblia. Erdős József. — Közügyeink. Egy vallássérelmi ügy története. Tóth Lajos. — Irodalom. — Különfélék. — Hirdetések.

Nehány szó az ev. ref. tanítók országos gyűlésének kérdéséhez.

Tagadhatatlanul áll, hogy a prot. tanítóság működése, a hazai össztanítóság munkásságával szemben — különösen az utóbbi időben — nemcsak kielégítőnek, sőt dicséretesnek is bátran nevezhető. Midőn elérkezett a tanítóságra nézve azon idő, melyben az országos képviselői tanítógyűlések beszüntetésével csak meddő munkálkodásra lettek útalva, a tanító-egyletek nagyban felhagytak a kintartó munkálkodással: a prot. tanítóság felemelte szavát, zászlót bontott, s e zászló alatt, el kell ismernünk, hogy önérzetesen küzdött jogaiért, hivatásának megfelelő eszmék győzelméért; mi több, a Prot. Néptanítót továbbképző eszközüvé tette az újabb generációnak.

E lapot figyelemmel kísértem pályafutásában. Látam, hogy kerülnek elő az addig ismeretlen nevek, hozva magokkal nemes lelkesedést, mely mindegyre terjedni kezdett. Legaktuálisabb kérdése azonban a felvetett eszméknek a prot. tanítók országos gyűlése, mely már annyira előrehaladott stádiumban van, hogy — mint hallottam — az előkészítő bizottsági gyűlés Budapesten, augusztus 20-án meg is tartatik. Nem lehet célom e kérdés nyilvános tárgyalásának történetét ismertetni, csak pár szavam akarom, még ha nem volna késő, magának a tanítóságnak érdekében kockáztatni, a végett, hogy összejövetelök eredményesebb lehessen.

Céljok: egy új emlékirat készítése, a mely a legközelebb összeülő zsinat elé lenne terjesztendő. Egy ily memorandum-tervezet már készítettett is a bihari tanítók

által, nagy gonddal és alapossgal, melyről elismerjük, bátran szolgálhat tárgyalási alapul az országos gyűlésnek; de ez talán a vérmesebb reményekkel bíró tanítóság óháján is túlnézett.

Ezen dologgal még számolhatunk. Nekünk nem a készülődés részleteire, de annak általánosságára van némi megjegyzésünk.

A tanító-egyletek fontosságát elismerve, ezen az alapon kívántuk volna, csaknem megfelelő ügyrenddel, ha összejöött volna az országos gyűlés.

Az eddigi készülődés a tanítók helyzete javításának módozataira irányul; mi — már a gyűlés sikerének szempontjából — helyén valónak tartottuk volna, ha a tanítás ügyét közvetlenül érintő kérdések közül is vettek volna fel a tárgysorozatba. Ott van például a tanterv.

Ad vocem! Az egyes egyházkerületek tanterveihez mindenütt több egyházmegyei tanító-egylet hozzá szólott, — s néhol egy sem, másutt egy-kettő küldé fel illetékes helyre figyelembe vétel végett megállapodását. De másik országos kérdés a tankönyv ügye. Nem volna talán ezekről sem felesleges szólni! Nem ér semmit, ha a tanító urak ismerik a népiskolai tanításügy hátrányait, s annak javulását előmozdító véleményöket legfelebb az egyházmegyei tanítógyűlésökig viszik, ott nyélbe ütök, azután a tanító-egyleti levéltárba dobják.

Általában a mozgalom, ha szabad e szóval élnem, — nem tért ugyan le a helyes útról; de nem foglalta el a kívánt teret, a melylyel önmagában is imponálna.

Szomorúnak találok én azt a hosszú vekéngést, melyet e gyűlés összehozására fordítottak. Ha 1881-ben nem tudtak, vagy nem akartak oly fundust előállítani, melyen az ezutáni összejövetelök minden nagyobb baj nélkül lehetségessé váljanak, miért nem gondoskodnak most, a mi-kor tehetik, erről?

A szakérdekeket hangoztatják és érdekében még sem lendítenek akkor sem, midőn tehetnék. Az igazgató-tanítóságok s más efféle kiczifrázott dolgoknál nem jobb volna-é kérni, hogy tanügyi kérdésekben az egyházmegyei közgyűlés az egyházmegyei tanítóság véleményét kikérje, illetve ez véleményezési joggal bírjon. Az egyházkerületi tankönyvek megválasztása, elfogadása az egyházmegyei tanító-egyletek többsége által választott tankönyvbíráló bizottság véleményének alapján történjék. Az egyházkerületi tantervek, az egyetemes ev. ref. egyházaknak, az országos ev. ref. tanító-testület (ha szövetség nem tetszik) véleménye alapján a konvent által elfogadott tanterve nyomán az egyházkerületben a végett megalakított tanítókból álló bizottság javaslata szellemében állíttassék elő, hogy így az összhangzat meglegyen.

Hát egy országos ev. ref. tanítói segélyalap előállítása nem volna-é hasznos és szükséges?

Nemde fontos dolgok ezek is?!

Általában óhajtható volna, hogy törekvésök oda irányulna, hogy minden testületök, ha a testületté alakulás kötelezőleg kimondatott, nyerne hivatalos színezetet, mert addig alig más, mint semmi!

Mindenesetre nehezen kivihető dolgok, de sokban elősegítenék, ha egy szervezetet dolgoznának ki az országos ev. ref. tanítógyűlések tárgyában, melyet megerősítés végett a konventhez is benyújthatnának, melynek egyik főbb pontja lenne, hogy az orsz. ev. ref. tanítóság az egyetemes ev. ref. egyház tanügyi helyzetének megbeszélése céljából minden 5. vagy 10-ik évben gyűlést tart, határozatait, javaslatait jegyzőkönyvbe veszi s azt kellő figyelembe vétel végett a főt. s méltóságos konventhez benyújtja.

Vajjon ha ez kivívható lenne, — pedig ebben nincs lehetetlenség, — nem érne-é annyit, mint akármelyik az eddig hangoztatott pontok közül?!

A tanító-egyesületek szervezetét is kidolgozhatnák és ebben az előbb említett is helyt foglalna; itt jöhetne elő a képviselő érdekekben felhozott memorandum-javallati rész is (egyházkerületi, egyházmegyei bíróság stb.). Ily alapon annak a zsinaton való átvitele is megkönnyítenék. Nekem ez hitem.

Nem a czafrangozás, hanem a helyzet komoly mérlegelése a fődolog.

Törekedjenek oda, mint ez talán az 1887. évi Prot. Népt. 28-ik számában olvasható, hogy ne csak a tanítóság jobb helyzetét célzó (igaz ugyan, hogy ez a legégetőbb kérdés), de az általános nevelés-tanításügy keretébe vágó, így ev. ref. népiskoláinkban haszonnal értékesíthető dolgok is időnként tárgyalás alá jöjjenek, hogy legyen jog- és hatásköre a tanítók legkisebb testületétől a legnagyobb egyesületéig mindnek. Ezen körökben kivívhatják lassan-

lassan mindazt, mit most kérni óhajtanak, de nagy részben meg nem adnak.

Usus est.

Különben sikert és áldást kíván munkálkodásokra
Tanügybarát.

T á r c z a.

A vallásbölcsezet főbb problémái és a biblia.

(Folytatás.)

A determinismus modern felelevenülését szemlélhetjük az úgynevezett pozitivisták elméletében, melynek alaptételei a determinismusból kölcsönözve s a materialismus, utilitarianismus és főleg a moral statistika érveivel támogatva, ellentétben állanak úgy a józan philosophiával, mint az erkölcsiség fejlődésével, nem is említve, hogy e theoria a vallást merőben illusoriussá teszi. Mert nyilván tagadja az akarat bármely értelemben vett szabadságát s támaszkodva mindenkben az empirismus kétes értékű bizonyosságaira — a causalitas törvényét hangsúlyozza s védelmezi és a feltétlen természeti törvényszerűség egyetemes uralmát hirdeti. Ily oki és okozati törvényszerűség kényszere alatt áll szerinte első sorban is maga a világ forgása. Itt egyik ok szüli a másikat, és ez ismét a közvetlenül utána következőt, s így egész a végtelenig. Csupán az összes természeti törvényeket és az egyes jelenségek okainak s ezek okozatainak kölcsönös viszonyát kellene (!) tudnunk: tüstént matematikai bizonyossággal ki tudnók számítani s megállapítani nemcsak a világkorszakok fejlődését, hanem még a késő unokák és ivadékok bármelyikének egész életét, sorsát, sőt gondolatait is már most előre láthatnók. Noha azonban ezt még jelenleg nem tehetjük, a mennyiben még nem vagyunk képesek minden tüneményre nézve kimutatni az oki és okozati viszonyt — vagyis helyesebben mondva, a böles világalkotó határt vetett véges értelmünknek: mindamellett még az ilyen titokteljes esetekre nézve is teljesen meg van győződve a determinista a felől, hogy e viszony felfedezése csakis az idő és türelmes búvárkodás kérdése. Mert szerinte az egész világ tüneményei törvényszerűség alá vettek s a tünemények összes rendében oki egybefüggés uralkodik. „Ugy hogy valóságos csuda volna, ha ezen egyetemes oksági törvény alól az emberi akarat tüneményei kivételt képeznének“ (Öreg J. „Erkölciség szabadakarat nélkül“ 122 l.). Így hát az ember csakugyan nem volna egyéb, mint egy automaton materiale, mely a kényszerűség törvénye által arra volna kárhóztatva, hogy a világmindenség óriási gépezetébe beillesztve s körforgásba hozatva, bizonyos ideig öntudatlanul működjék, míglen kényszerszerepét lejátszva, mint hasznavehetetlen eszköz, kifacsart citromként eldobassék?! Erre a deterministák tábora, valamint a szabad akarat nélküli erkölcsiségről elmélődő pozitivisták igennel felelnek. Szerintök a determinismus és empirismus daczolva és megküzdve mindennemű támadásokkal, rendületlenül áll, — s legkevésbé sem törődnek azzal, ha ily elvek mellett a világrend állandósága, a törvény tekintélye, a jellem képzése pusztá ámitássá és látszattá fajulna. A hogy egyszer lennie kell valaminek, — mondják, — bizonyosan úgy lesz. A fatumnak és természeti kényszerűségnek ki tudhatna ellenállani?! Ime az ily philosophiai felfogás teljesen megsemmisíti s

képtelennek tünteti föl az akarat erkölcsi szabadságát, mert az akarási képesség összes nyilvánulásait és hatásait szükségesség szerint történő eseménynek s külső befolyások ellenállhatatlan okozatainak nyilvánítván: az embert az értelemmel fel nem ruházott állatoktól csakis annyiban különbözteti meg, a mennyiben amannak magasabb fokú ösztönöket tulajdonít, melyeknél fogva élesebben tudhassa megfigyelni a természeti erők hatásait. De miként az állat, ép oly kevésbé képes az ember is saját cselekményeket létrehozni. (H. ö. Szász Béla „A philosophia, mint büntárs“. Kolozsvar 1889.).

A modern bölcselek közül az akarat szabadságának ily határozott tagadását s a feltétlen kényszerűségnek uralmát vitatta s hirdette Baruch d' Espinoza (1632—1677.), a nélkül azonban, hogy képes lett volna rendszerét következetesen kifejteni. Ő öntötte legelőször formába az atheismus romboló elemeit is, ostrom alá véve a vallás és erkölcs, a kijelentés és hit védőbástyáit (Bayle). De sikertelenül. Az evangyéliom és józan philosophia hívei rég napirendre tértek a pantheismus és determinismus fölött. Spinoza ismeretes definitiója szerint „*ea res libera dicitur, quae ex sola suae naturae necessitate existit et a se sola ad agendum determinatur*“. Viszont „*necessaria vel potius coacta, quae ab alia determinatur ad existendum et operandum certa ac determinata ratione*“. (Eth. I. def. 7.). De miután Spinoza istene a nagy világ, az universum, mely sem öntudatossággal, sem szabad akarattal nem bír; továbbá mivel minden egyes létező dolog pusztá attributum és modus, a mely mint ilyen, saját naturával absolute fel nem ruházható: ennélfogva ugyan miként határozhatná el magát „saját természetének szükségessége szerint“ az egyes alany? Ez teljes képtelenség. Az akarat szabadsága ez elmélet szerint merőben üres képzet, hiú ábránd. Az ember semmi más, mint a nagy mindenségnek, vagy ha úgy tetszik, az istenségnek egy csekély paránya, mely ideig-óráig mint szélről felkavart porszem a világűrben lebeg, hogy azután nyom nélkül, céltalanul eltűnjék. Ha ez realiter is így volna: bizony jobb lett volna az embernek nem születnie!

Ily elvek tarthatatlan voltát kezdé már maga Spinoza is sejtteni. Ethikája II. könyvében ugyan még argumentál e théma mellett, oda concludálva, hogy az értelemnek bármely irányban való elhatározása mindig egy előbbeni okra viendő vissza, tehát „*in mente nulla est absoluta sive libera voluntas, sed mens ad hoc vel illud volendum determinatur a causa, quae etiam ab alia determinata est et haec iterum ab alia, et sic in infinitum*“. Azonban már a III. könyvtől kezdve erőteljén logikája, mígnem egész determinismus zátonyra jut. Midőn ugyanis a lelki állapot egyes mozzanatairól, az indulatokról s a kedélyvilág életéről, mint a kényszerűség törvénye szerint ellenállhatatlanul működő természeti erők nyilvánulásairól elmélkedik: determinismusának nem csekély gyöngítésére, közben azt a kénytelen-kelletlen engedményt teszi, hogy minden egyes dolog „*quantum in se est, in suo esse perseverare conatur*“. (Eth. III. propos. 6.) Ezzel tehát legalább az elébb oly élesen vitott merev determinismus következetes keresztülvitelének lehetetlenségét önmaga is aláírja. És mivel egynek tekintette a gondolkodás törvényét a realitás törvényével s a valósággal létezőt az értelmi indokok kényszerítő imperativusa alá akarta hajtani: ez által oly ellentétbe jutott az erkölcsi és tapasztalati világ bizonyosságaival, hogy értelmi következetességgel kibontakoznia nem sikerült. A pusztá logika erőteljén is válik ott, hol az erkölcsi világ életéről és így gyakorlati dolgokról

van szó. Innen van az, hogy a deterministák egyre ellenmondásokba esnek s még a fatalisták közt sem lehet találni a gyakorlatban következetesnek mondható deterministát.

Spinoza egész rendszere, közelebbről determinismus — szerencséjére a keresztyén társadalomnak — nem lett ugyan általánossá, mindazáltal többször, különböző formában fel-fel újított az és nem egyszer kísértett, sőt kísért egyre, az ő pogányias világnézlete. Felelevenítette nevezetesen a determinismust enyhébb módon Kant, merevebb irányzattal Hegel és Schelling; míg a természettudomány bűvárlatainak sikereit, a philosophiai nyomozódás terén érvényesíteni törekvő újabbkeletű positivismus — mely kezét fogva a materialismussal, minden theologiai értelmezést megvetve, a tünemények szakadatlan egymásutánját és a természetfelettinek képtelen voltát hirdeti (Mill Stuart) és minden, a nap alatt történő dolgokat az előzmények kényszer szerinti, szükséges következményének tart: ez az irányzat szintén tagadja, hogy az erkölcsi tudatossággal felruházott ember, szabad akarattal bírhatson.

Áttérve Kant elméletére, ő régiebb álláspontján szintén megmagyarázhatatlannak tartja az akarat szabadságát. Nem tudott kibékülni azzal a gondolattal, hogy az úgynevezett formalis, azaz választási szabadságnak létezése, a természettel és Istennel vallásbölcészeti fogalmával összeegyeztethető volna. Mindamellettt kísérletet tett e problema megoldására nézve. Nevezetesen az emberi szabadságot, szemben a természeti szükségességgel, — az által vélte megmenthetőnek, hogy különbséget tett magában az emberben, mint egyfelől az időszertint világot, másfelől az intelligibilis vagy eszményi világ jelensége között; amazt mint phaenomenont emezzel, mint noumenonnal ellentétbe állítva. Az ember mint phaenomenon, alá van rendelve a természeti szükségességnek, ellenben mint noumenon teljesen független és önmaga szab törvényt önmagának. De hogy ugyanazon cselekményt, mely egyfelől pusztán természeti működés, másfelől az intelligibilis jellem nyilvánulása — miként képzelhessük szabad akarattól történő cselekménynek?; továbbá, hogy az egységes emberi lényt miként gondolhassuk egyszerre, mint két külön világhoz tartozót? ezt Kant nyílt kérdésnek hagyta s csakis kíváncsiságunkat költötte fel e problemának ily úton történhető megoldása iránt. És így az újkori bölcészet korszakalkotó gondolkozója sem vala képes a szabadság és szükségesség ellentéteinek speculativ kibékítésére. Egyébiránt az eddig jelzett kísérletek sikertelen voltát könnyen megérthetőnek, sőt természetesnek is találjuk. Ugyan miként lehetne általában az erkölcsi világrendet a világforgás mechanikus tüneményeiből kimagyarázni s e kettős összhangba hozni! — A materialistikus világnézet a létért való brutalis küzdelmével, valamint a pantheismus a maga világlejlesztési elméletének rideg okoskodásával, vagy a deismus az ő világtól idegen istenének üres fogalmával, soha sem lesz képes megértetni az örök igaz, szép és jó eszméinek áldásait s diadalait, még kevésbé azt, hogy az emberiség ezeket az ideákat, mind gondolkozása, mind érzése és akarása szabályozóul ismeri el és pedig nem kényszerből, hanem szabad önelhatározásból. (Wichert, „Nothwendigkeit u. Freiheit“ a Zeitschr. für Phil. u. phil. Krit. 1888. I. f.-ben). E gyakorlati tény és igazság látára maga Kant, a ki különben problemánk ellentéteinek kibékítésében nem volt szerencsés: a szabadság eszméjét a gyakorlati okosság postulatumaként az értelem világában, tehát a transcendentális ideák körében gondolhatóknak elismervén, az utónemzedéket nagy tettekkel lelkesítő panegyricust zeng a

szabadságról, mint a mely a természet kényszerűségét is átörve, egyedül képes eljuttatni az embert az erkölcsi eszmény megvalósítására.

Hegel subjectiv rendszerében már az esetlegesség és alaki szabadság mozzanatait a szükségesség kényszertörvénye nyeli el, azaz semmisíti meg. Szerinte bármely dolog, a többiekkel való lánczolatatos egybefüggéséből kiszakítva és abstract elkülönítve, véletlen; ámde a többiekkel összefüggésben gondolva, szükségesség szerint létező. Alkalmazva e tételt az emberi szabadságra: minden egyes tény, önnönmagában külön önállólag véve, szabad tény; de az események és tények lánczolatában már nem tekinthető szabadnak, hanem a szükségesség törvénye szerint történőnek. Az ilyen látszólagos, pusztán alanyi szempontból érvényes, determinált szabadság nem egyéb, mint fából csinált vaskarika. Hegel nem is tudott megelégedni logikájának ily erőtelen eredményével s e látszólagos szabadság eszméjét, a világtörténelem bölcselmi taglalása folyamán már, realis hatalom rangjára emeli, sőt az egész világtörténelmet a tudatos szabadság haladásának deklarálja, ama tétel szerint, mely mellszoborra alá van vésvé: „Die Weltgeschichte ist der Fortschritt im Bewusstsein der Freiheit“. Az akarat szabadsága Hegel szerint, a megismert igazság gyakorlati megvalósítására irányul és legközvetlenebb nyilvánulása a jog. De míg itt a cselekvés, pusztán külsőleges szempontból jó figyelembe, addig az akarat erkölcsi viszonya megköveteli, hogy az egyéni akarat az általános akarattal összeütközésbe ne jöjjön; mire nézve az egyes egyének saját szabad elhatározásából kell teljesítenie az erkölcsi törvényt. Bízást mellőzhetvén e helyütt H. történelembölcséleti és általános ethikai álláspontjának közelebbi felmutatását, constatáljuk egyszerűen, hogy neki sem sikerült csak megközelítőleg sem igazolni a determinismust, illetőleg megoldani a szabadság és kényszerűség problémáját s még kevésbé sikerült ez tanítványainak, kik közül különösen Strauss, a pantheismus rendszerének minden nehézséget eloszlatni képes erejére hivatkozva, az emberi akarat szabadságát nonsens-nek, üres semminek nyilvánította. (Glaubenslehre II.).

Erdős József.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

Egy vallássérelmi ügy története.

(7-ik közlemény.)

Felebbezés a magy. kir. ítélő tábla végzése ellen.

Tekintetes m. kir. Járásbíróság!

A budapesti kir. ítélő tábla 19,989/1888. sz. a. kelt végzését e hó 10-én vettem s mondhatom, hogy a kir. ítélő tábla végzése nemcsak hogy ki nem elégített, sőt a legmélyebben elkeserített.

Orvoslást kerestem, egy a protestáns egyház ellen elkövetett sérelem orvoslását, s nyertem . . . orvoslás helyett a legridegebb elutasítást!

Én, a kir. ítélő tábla végzését, ezer meg ezer sérelmet szenvedett egyházunk nevében, a legfelsőbb bíróság, a magas Curia elé kívánom felterjeszteni és pedig a következő okokból: 1-ör is különösnek, nem jogász eszemmel meg nem fogha-

tónak találok, hogy a kir. ítélő tábla az én felebbezésemet elutasítva, csakis a vádlott felebbezése alapján vette vizsgálat alá azt az ügyet, melynek végkimenetelét a protestáns hívők ezrei remény s kétség között várják már évek óta. Én úgy tudom (úgy hallottam a kir. járásbíróságtól is az ítélet meghozatala alkalmával), hogy az ügyet felebbezni jogom épen úgy volt, mint a vádlott és elmarasztalt lelkészeknek. Mert hiszen, ha az alsó bíróság ítéletét csak az elmarasztalt félnek volna joga felebbezni csupán: akkor a felsőbb bíróságoknak teendője legtöbb esetben nem volna egyéb, mint a büntetés mérvének alábbszállítása, mert kétségen kívül oktalan fél volna az, ki az első bíróság elmarasztaló ítéletét felebbezve, a felsőbb bíróság keményebben sújtó ítéletét provokálná. Az ítélet nemcsak az elmarasztalt félre nézve lehet sérelmes, hanem azon félre nézve is, ki a bíróság ítélete alapján látszólagos, vagy némi igazságra talált. Ha vádlott és elmarasztalt plebános a járásbíróság ítéletével megelégedve nem volt, — nem voltam én sem megelégedve s ez alapon, azt hiszem, volt jogzímem a felebbezésre.

De ha én nekem nem volt is jogom s nem lenne most sem a felebbezésre, azt hiszem, van joga a járásbíróságnak, melynek ítéletét teljesen, minden részletében összetörte a kir. ítélő tábla. Kérem azért a hivatalból felebbezést; kérem a felebbezési okmányok mellett az én jelen soraimnak is a magas Curia elé leendő juttatását, — kérem pedig továbbá azért, mert:

2-ör a kir. ítélő táblának ez ügyben hozott mult évi végzése a mostanival homlokegyenest ellenkezik. Ugyanis: midőn a közvádoló ügyész az ügyet minden áron elévültnek kívánva tekintetni (e mellett bizonyít az is, hogy jogász létére a két alsó bíróság egyező ítéletét a Curia elé vitte), a járásbíróság ítéletét a kir. ítélő táblához felebbezte: a kir. ítélő tábla az ügyészség felterjesztésével ellentétesen, az ügyet tárgyalandónak, tehát nem elévültnek nyilvánította. És most? . . . a kir. ítélő táblának ez ügyben hozott legújabb végzése, mégis elévültnek nyilvánítja a k. b. t. k. 53. §-a értelmében hivatalból üldözendő bűnös cselekményt.

Felebbezni kívánom az ügyet 3-ör azért, mert:

a járásbíróság előtti tárgyalás alkalmával beterjesztett okmányok és vallomások alapján, a bűnös cselekmény nem évülhetett el, mert 1885. június 20-tól (midőn az elkeresztelés tudomásomra esvén, a keresztlevelek áttételére azonnal felhívtam a dadai plebánost, tehát e bűnös cselekmény tudomásra jutásának idejétől) 1885. decz. 3-ig, tehát a feljelentés idejéig az elévülés tartama, vagyis a 6 hónap, mathematica be nem bizonyítható.

Felebbezni kívánom az ügyet 4-er azért is, mert:

a kir. ítélő tábla a dolog tulajdonképeni érdemében, vagyis a keresztlevelek áttételére vonatkozólag nem ítelt, hanem mindent úgy hagyott, a mint talált.

E pontra nézve felette kívánatos és szükséges tudni, minő állást foglal el a m. kir. Curia? Jól esik hinnem, hogy — nem úgy mint a kir. ítélő tábla, — a felekezetek közti viszonyt szabályozó országos törvényeket lábball tapodtatni nem engedi, a ma már csaknem mindent merni kész kath. klerus által sem, hanem ki fogja mondani, — a mit a kath. papság kétségbe von, — hogy a felekezetek közötti viszonyt szabályozó 1868. és 1879. évi törvények kivétel nélkül minden felekezetre tartoznak, tehát tartoznak a katolikusokra is.

Ha a kir. ítélő tábla végzése a magas Curia által is hely-

ben fog hagyatni: ez esetben a felekezetek közötti béke fel fog dúlatni teljesen; ha a törvénytelen elkereszteléseknek gát nem fog vettetni egy erélyes Curiai végzés által: akkor nekünk protestánsoknak sem marad hátra más védelem, mint a kath. klerus által eddig rendszeresen gyakorolt törvényszegés bár bűnös útjára tévelyedni. A mi lehet az egyiknek, lehet az a másiknak is! Ez elvet szentesítette a kir. ítélő tábla hívatolt végzése, — és ez egyáltalában nem erkölcsi elv.

Alázatos felebbezésemnek a magas Curia elé leendő felterjesztéseért esedezve vagyok a m. kir. tekintetes járásbírósnak Tisza-Dobon, 1888. Decz. 13. alázatos szolgája Tóth Lajos, ev. ref. lelkész.

1619
89 B. szám.

Másolat.

Ő Felsége a Király nevében.

A magyar királyi Curia vallás és annak szabad gyakorlata elleni kihágás miatt vádolt Kolmer József ellen a tiszalöki kir. járásbírósnak előtt folyamatba tett s ugyanott 1888-ik évi február 22-én 489. sz. alatt, a budapesti kir. ítélő tábla által pedig Tóth Lajos sértett félnek felebbezésére 1888. október 23-án 19,989. sz. a. elintézett bűnvádi ügyet ugyanannak felebbezése folytán 1889. április 15-én tartott nyilvános ülésében vizsgálat alá vevén, következő végzést hozott. Az 1883. VI. t. cz. 7. §-ának egyik esete sem forogván fenn, a felebbezés visszaútasítatik. Kelt Budapesten, 1889. évi április 15-én. Daruváry Barthalenszky Gyula. (P. H.).

1619
89 Bf.

Végzés.

Jelen III. o. végzés eredetben megtartatik, hiteles alakban Tóth Lajos T.-Dob, Kolmer József T.-Dada, Baesckay Endre ügyvéd helyben kikézbessítetik. Kelt T.-Lökön a kir. járásbírósnaknál 1889. máj. 10-én. P. H. Harsányi, kir. aljr. bíró.

Ime, t. olvasó! hét elég hosszú közleményben a rövid történet, melyet ígértem. Ha főbb vonásokban közlöm a szerintem sérelmesnek maradt ügyet: az olvasó közönség nem szerezhetett volna belőle bővebb tudomást, mint a mennyit az egyszerű újdonsági közleményekből meríthetett. Így kellett az ügyet nyilvánosságra hoznom, hogy lássa belőle a prot. egyház, miként állunk sérelmeinkkel, a törvény rendelkezése mellett, a bíróságok előtt. A következtetést, a tanulságot vonja ki belőle kiki, vonják ki belőle egyházi főhatóságaink; csak azt az egyet említtem még meg, hogy a sérelmet elkövetett kath. lelkész védő ügyvéde, a mint tudom, reform. lelkész fia volt. Ez is szomorú jele az időnek; nem áll tehát teljes igazságként a költő szava sem: „csak sást nemzenek a sasok“. Azon reményben, hogy közleményem nem volt minden tanulság nélküli, a hosszadalmasságért az olvasó közönség utólagos bocsánatát kérem.

Tisza-Dob.

Tóth Lajos,
ev. reform. lelkész.

Irodalom.

Egyházzertartási beszédek. Irta Révész Bálint, a tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspöke. Második bőritett kiadás. Budapest. Kókai Lajos kiadványa. 1889. Ára füzve 2 frt 40 kr; kötve 3 frt; aranyvágással, tokban 3 frt 40 kr.

(Vége.)

Hogy az alkalmat, melyen valamely beszédét tartja, a szerző mily szépen használja fel a cél érdekében, mutatja a szülei háznál tartandó keresztelési beszédek közül p. o. a 7-ik, a karácsony ünnepén végzett keresztelés alkalmával tartott beszéd, mely a Jézus Krisztus születésének ünnepét a gyermek születésével szerzett családi ünnepel, a született Jézust a született gyermekkel egybehasonlítja s a Jézus hatásának a gyermekre is tartozását a szertartás céljának megfelelőleg felmutatja. E szép beszédnek végére szinte nehezen eső csalódással ér az ember, hogy nincs ez alkalomra külön imádság, mely a szerző szívből eredt s szívet találó imádságos szavaival a beszéd által felkeltett gondolatoknak visszhangot adna. Vagy a 8. sz. keresztelési beszéd, első gyermek keresztelésekor. (A czímbe tévesztés lehet, mert e beszédnek azon körülményre, hogy első gyermek kereszteltetik, vonatkozása nincs). Szépen keresztül vitt hasonlatokkal bíró beszéd, mely előadván, hogy családi öröm s családi hála helye a ház a gyermek születésekor, eme szép fordulattal tér a szertartás valódi céljára: „De nem elég, hogy csak hálaáldozat tüze égjen e családi templom oltárán, meg kell azon nyilni a keresztség vize szent forrásának is, mert illő, sőt keresztyéni kötelesség, hogy adjátok Istennek, kitől nyertétek, e kiseddet, ezt pedig ily módon tehetitek, ha a keresztség által neki szentelitek, ha eszközlitek, hogy a ki immár született a testi életre, szülessék a lelki életre is és legyen ne csak e földnek, hanem a mennynek is örököse, legyen neki ne csak test szerinti, hanem mennyei Atyja is“. Akár a 9. sz. keresztelési beszéd, bár a házban első gyermek keresztelésekor, melyben igen szépen szól a barát és vallás szolgája a nélkül, hogy a valódi céltól távolodnék. Ügyesen jő ki a beszédből, hogy e szertartást végző volt a házassági szövetség megáldója is, így szólván: „Vajha úgy tudjak most e kisedért is imádkozni, hogy meghallgattassék, mint meghallgattatott eddig azon könyörgésem, melyet házassági szövetségtek megkötésénél emeltem értetek az egekre“ stb. Avagy a 12. számmal jegyzett beszéd, az első fiúgyermek meghalván, a másodiknak keresztelésekor. Bibliái idézetekben, hasonlatokban gazdag, kerekded remek beszéd, a könyv egyik kiváló gyöngye. Ime belőle egy kevés kiszakasztott mutatvány: „Visszaadott hát nektek a szülei öröm, melynek virágát — még fejlődésében leszakasztá a halál. Ismét csecsemőt ringathatok hát karjaitokon, ti, kiknek szerelmetek első kedves zálogát elvette vala a koporsó. Szülei veszteségtek mély fájalmát gyermeksírás váltotta hát fel házatokban, mely közben keservek jajjai elnémulnak, mint felleget hajtó szél zúgása elcsendesül, ha a felhő sírása esőcsöppekben megered. Óh hittétek-e, midőn a vallás keservek özöne után csak szivárványt mutatott, hittétek-e a szép derű felmosolygását? Hittétek-e, midőn a vallás, mint a bárkában ülő Nőének a galamb olaját hozott, — hittétek-e, hogy azt azon földről hozta, melynek minden lombját, virágát elveszni gondoltátok a keserv özönében? Midőn azért a szülőket a csecsemőnek örülésre s

Isten iránt hálára hívja, lentebb így szól: „És ha Anna, midőn Sámuelt szülte, így szólott: ezért a gyermekért könyörögtem és megadta az Ur nekem az én kívánságomat, melyet ő tőle kértem, én is azért az Urnak adtam őt teljes életében: adjátok ti is és szenteljétek Istennek e kisdedet, kit tőle nyertetek, a keresztség szent sákramentoma által, melyet Idvezítőnk szerzett tiszta vízből, hogy legyen az az Atyának, Fiúnak és Szent Léleknek nevébe“ stb. Végül „az Isten pedig, ki már egy gyermeketeket, hogy hiteteket, engedelmisségeteket megpróbálja, keményebb áldozat, a halál áldozata által vett el tőletek, elégelje meg most, ha lelkiképen szenteljük neki e kisdedet, és ha a halál fel emelné kezét ez ellen, mint Ábrahám Izsák ellen, mondja ezt az ő szolgájának a halálnak, ne nyujtsd ki a te kezdet e gyermekre és ne bántsát őtet, hogy ekképen az oltár, mely mellett állunk és áldozunk, nevezethessék azon névvel, melylyel Ábrahám nevezte azon helyet, hol fia megáldozásában keserű pohara elvétetett tőle, nevezethessék ez így: az Ur gondot visel. A 15. sz. beszéd a legsajátságosabban alkalmi. A kereszteselő lelkész megemlékezik a haza szomorú állapotáról. Szól a gyermek születésével a házba beköszöntött örömről. Azonban ha egy pogány nép sirt a csecsemő születésekor, örvendezett a viszontagságos életpályát megfutott vándor halálakor, ha az egyiptombeli szolgálat házában nyögő Izrael is nagy szorongattatás és keserűség közt várhatta a szülés óráját, midőn a király, minden született fiúgyermeket elvesztetni parancsolt“ stb., — méltán vegyül most is a születési öröm közé bizonyos titkos keserűség. Meghatóan rajzolja, hogy a szomorú sorsú házában lakó szülők mint látják a magok sorsát a gyermekekében is stb. A kereszteselésre tér e fordulattal: „De örömtöknek ezen órájában nem akarok csak szomorúságról beszélni előttetek“ stb. E beszédnél nagy hiányát érzi az ember annak, hogy midőn a földi haza szomorú sorsát oly meghatóan rajzolja s ez által a szülők szívében gyermekök jövője iránt az aggodalmat felkelti s áttér a szomorú képről az örömet keltő cselekvényre, a kereszteselésre, nem szól bővebben s épen az előadott földi haza viszonyainak párhuzamában ama másik, a lelki haza, a Krisztus országa teljes s tőlünk el nem rabolható otthonáról, melyről a szerző ragyogó tollal oly természetes és szép rajzot tudott volna adni, a mely által míg a szülők öröme teljesen indokolt, a beszéd remekül kerekded lett volna. A kereszteselési beszédek közt egyetlen egy van, a 17-ik, a melyből sajátságosan feltűnően a szerzetes szavai hiányzanak.

De lássunk még egy pár példát az úrvacsorai beszédekből is, hogy az alkalmosságú miként használja fel a szerző beszédében tulajdonképeni céljára. — Husvét ünnepe (143 l.). Főgondolata a Krisztus halálának s feltámadásának együtt emlegetése, 1) e kettőnek együtt hirdetése nyujt nekünk a bűnök bocsánata felől bizonyos reménységet, 2) e kettőnek együtt emlegetése édesebbé teszi a halhatatlanság reménységét. — Pünköszt ünnepe (164 l.). A Szentlélek kitöltése és a Jézus halála együtt emlegetésének okait adja elő e beszéd. A Szentlélek apostolokra lett kitöltetésének következménye volt a megkeseredett szívűek ajkán e kérdés: Mit cselekedjünk atyámfiai, férfiak? Mi nálunk is bűnünkre gondolkunknak elmúlhatlan kérdése: mit cselekedjünk? S a felelet: térjete meg és veszitek a Szentlélek ajándékát. A leghatályosabban a bűnök elhagyására a szent vendégség asztalánál hívatatunk. Továbbá a Szentlélek eszközölte az első pünköszt

napján megtértek közt a szeretetet. Ily szeretetre emlékeztet és melegít fel a szent vacsora. Végre a pünköszt csodatörténet leírásában fel van jegyezve, hogy Péter apostol egy beteget a Jézus neve által meggyógyított, így gyógyít meg bennünket lelki betegségünkből Jézus halála.

Még az esketési beszédekből is lássunk egy példát. Pünköszt ünnepe, egyes házaspár esketésekor (248 l.). A tanítványok várták a Vigasztalót, ti is Istennek áldását, az ő Lelkének erejét várjátok. Az apostolok az egyetértés, szeretet, hit lelkét öltözték fel, ezeket kéri az Ur szolgája az új párra is. S végül igen szépen mutat a vallásbeli különbség kiegyenlítésére a szeretet által: „ne külsőségekben, de szeretetben és tiszta erkölcsökben legyetek egyek; ne az értelmek különbsége, hanem az út felől tudakozódjatok, melyen boldogságra, idvességre juttok, mely is a Jézus Krisztusban való hit jó cselekedetek által“ stb.

Ime, a csekély számú idézet s az eredetét csak halványan visszatükröző vázlat is láttathatják, mit tesz e könyv szerzőjénél az alkalmosság, nem üres rajzolás gondolathianyának takarására, a szokásos idő kitöltésére, hanem eszköz a cél biztosabb s hatályosabb elérésére.

Az úrasztali beszédek nagyobb részben nagyon hosszúak. Meglátszik rajtuk, hogy szerzőjük oly helyen mondta, hol neki egyedüli szolgálattel e beszédek tartása jutott, más végezvén a szószéki beszédet. Tekintve az egy lelkészszel bíró állomást, tekintve a gyülekezet figyelmének a szószéki beszéd után lankadását, e beszédek is azon gondolatot támogatják, hogy az úrvacsoraszertartást külön lehetne választani a szószéki beszéd tartásának alkalmától. Az e könyvbéli úrasztali beszédek nagyrésztben nélkülözhetőkké teszik az alkalmi szószéki beszédet. Azt mondhatni azonban, hogy a ki hosszúnak látja, hát rövidítse meg e beszédeket. Természetes okoskodás; de keresztesítve nehéz ezen szép s teljes összefüggésben álló beszédeknek.

A könyv előszava felemlíti, hogy e könyv első kiadásának előszavában a szerző azt nyilvánítja ezelőtt 36 esztendővel, hogy későbbre akarta halasztani könyve kiadását, óhajtván, hogy előbb a szertartási cselekvényekben, legalább azok lényegét, menetét illetőleg nagyobb egyformaság, több szabátosság állapotot volna meg közzéhatározat útján; azonban ezen időt még messzebb látta a szerző akkor, mint az előtt. Az előszó írója e nyilatkozatot a mai viszonyokra is illőnek tartja, mert a konvent intézkedése folytán egy közös agenda tárgyában működő bizottságok ki tudja mikor fognak célhoz jutni. Indokolt tehát, hogy e mű újra megjelent, mert „a mi ev. ref. egyházunk felfogása szerint elvégre is egyetlen lelkészünk sem kötelezhető arra, hogy például az egyházszerzetartási beszédekben is egy hivatalosan kiadandó agendát használjon“. Megvallom, én az egyöntetűséget csak abban vélem elérendőnek, hogy a cselekvény véghezvitelének módja legyen egyforma (p. o. esketés után és ne az előtt imádkozunk, az úrasztalánál a kenyér és bor felett külön ne imádkozunk stb.); de hogy ha beszédek is vétetnek fel azon agendás könyvbe, azok lehetetlen, hogy kötelezőleg s kizárólag használandók lennének. E beszédek újabb kiadása mindenesetre indokolt; sőt azt hiszem, kikerülhetetlen lesz ezek közül legalább az értékesebb gyöngyöknek a hivatalos agendás könyvbe befoglalása is.

Ime, csak futó jelzést akartam az elül említett könyvről adni s mégis e futó jelzés is hosszúra nyúlt, annak jeléül, hogy e könyv bő anyagát bírja a megfigyelésnek és használatnak.

De immár bezárom — elismerem — gyenge tollú ismertetésemet azon lelke mélyéből fakadó óhajással, hogy a nagy kegyelmű Isten, az ő ihletett keblű s ajkú szolgáját, e könyv szerzőjét tartsa meg még sokáig; adjon neki erőt, egészséget, hogy gazdag lelki kincstárából hozhasson elő még sok ót és újat Isten dicsőségére, a gyülekezetek épülésére s őt tisztelve szerető szolgatársainak példaadásra.

Dávidházy János.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. Értesítés a reformátusok debreczeni theologiai és jogakadémiájáról a következő tanévre. 1) Beíratás ideje f. é. szeptember 1—8-ig, jelentkezés a háznagy hivatalnál. Tandíj fél-évre 12 frt a joghallgatóknak, 6 frt a hittanhallgatóknak; fél- vagy negyedrésze leszállítása a tandíjnak, vagy tandíjmentesség az igazgatóhoz beadandó folyamodványra nyerhető, vagyoni állapot és jó tanulás igazolása mellett. Beírási díj újonnan jött tanulókra nézve 2 frt 30 kr. 2) Bentlakási évi díj 8 frt, ebből első fél-évre 6 frt fizetendő, a folyamodvány a háznagy hivatalhoz adandó be. Tápiintézet (ebéd, vacsora, kenyér) egész tanévre 70 frt, valláskülönbség nélkül elnyerhető; a 40 és 20 forintos kedvezményes, — valamint az ingyenes tápiintézeti helyekért folyamodni kell iskolai bizonyítvány, — vagyoni vagy szegénységi bizonyítvány, — lelkészi ajánló levél (a folyamodó családi helyzetéről) és községileg hitelesített adókönyvi kivonat csatolása mellett. A tápiintézeti díjak fele részébe tanév elején fizetendő. A folyamodványok szeptemberhő négy első napján az igazgatóhoz nyújtandók be. 3) A tanítóképeségi vizsgákra kötelezett hittanhallgatók f. é. augusztus 28-án jelentkezzenek a tanítóképezde igazgatóságánál keresztlevelel, érettségi bizonyítvánnyal és leczkekönyvvel; a vizsga augusztus 29-én veendi kezdetét. A javító és pótvizsgák ideje szeptember 4.; jelentkezés napja szept. 3. A theologiai alap-, valamint a jogi alap- és államvizsgák kezdete szept. 6., az ezekre jelentkezés, felszerelt kérvényekkel, szept. 5. déli 12 óráig az igazgatónál történik. A tanév és tápiintézet szept. 9-ikén nyílik meg. Kelt Debreczenben, 1889. augusztus 7. Balogh Ferencz, akadémiai igazgató-főnök. — A debreczeni ev. ref. főgymnasiumban érettségi vizsgálat tartatik: és pedig írásbeli szeptember 1—5-ik napjain, szóbeli egész, javító és pótló érettségi vizsgálat szeptemberhő 6-ik, esetleg 7-ik napján is. Debreczen, 1889. aug. 7. Tüdős János, gymn. igazgató.

Lelkészwálasztás. A n.-károlyi egyházmegyébe kebeleztet mérkői egyházba lelképásztorul Dárcsi Bertalan parasznyi lelkész választatott meg. Örvendünk a megérdemelt előléptetésen; s a mérkői új lelkésznek munkájára Istennek megszentelő kegyelmét kérjük!

A polgári ev. ref. missió segélyezésére, az utóbbi kimutatás kelte, t. i. f. évi febr. 25. óta a következő kegyes adományok folytak be alólírotthoz: a h. v. pércsi egyház 15 frt 90 kr, a szováti egyházból újabb gyűjtés 5 frt 35 kr, az ónodi egyház 2 frt, Gyügyei József egyházmegyei ügyvéd 5 frt, a f.-ábrányi egyház 2 frt 13 kr, a miskolci egyház ft. Kun Bertalan püspök úr útján 49 frt 42 kr, a h.-dorogi egyház 15 frt 80 kr, Gr. Degenfeld József egyházmegyei gondnok úr 25 frt, a nyiracsádi egyház 7 frt 90 kr, a debreczeni egyház 76 frt 40 kr. A jelen kimutatás összege 204 frt 90 kr. A két előbbi közleményben kimutatott kegyes adományok beszámításával tehát begyűlt ekkoráig a polgári missióra 1239 frt 41 kr. Ezenkívül Kövér Gábor h.-böszörményi birtokos úrvacsorai használatra

egy kis ezüst kelyhet és tálcát ajándékozott. Fogadják a kegyes adományozók s lelkes gyűjtők forró köszönetemet az újra éledő polgári ref. egyház oltárára hozott szép áldozatokért! Az általam szétküldött közel 200 példány felhívásnak körülbelül egy negyedrésze nem érkezett ugyan vissza, — de megsürgető kérelem küldésével nem akarom terhelni s mintegy erőszakolni az illetőket; elégnék tartom csapán egyszerűen jelezni, hogy a nagyfontosságú, de a kezdet nehézségeivel küzdő s önerejével romjaiból ki nem emelkedhető polgári ref. missiói egyház számára a kegyes adományok ezentúl is a legnagyobb hálával s köszönettel fogadtatnak. H.-Böszörmény, 1889. aug. 3. Szerelemi József, alsószabolcs-hajdúvidéki ev. ref. esperes.

Halálesetek. Elkéstünk vele, mert az első hírhozó nem mert jótállani híre valóságáról, — de így elkésve is fájdalmas érzéssel tudatjuk, hogy főiskolánknak csak nem régen még igen kitűnő tanítványa, Dulházy István nincs már az élők sorában. A megboldogult született Szatmáron 1865-ben. A theologiai Debreczenben végezte 1888-ban. Kápláni vizgát tett kitűnő eredménnyel 1888. augusztus havában. Tisza-Burára ment nevelőnek s ott kápláni teendőket is végzett. Betegen 1889. febr. 26-án Szatmárra haza ment s ott halt meg szüleinél jun. 6-án. Egy testvére van, Kálmán, kabai tanító. Az elhunyt ifjú egyike volt theol. akadémiánk legkitűnőbb növendékeinek. Igénytelen, egyszerű megjelenés, de a mellett fényes tehetséggel párosult vasszorgalom jellemezték őt. Különösen a keleti nyelvek tanulmányozásában mutatott fel Dicsőfi kartársunk vezetése alatt szép sikert. Nyugodjék békével a korán elhunyt ifjú! Jó nevének emlékezetét megőrizzük szíveinkben. — Úgyancsak s még régibb időről elkésve tudatjuk, hogy Szabó Lőrincz apai, majd milotai lelkész elhunyt. A megboldogult lelkész sokat foglalkozott egy egyetemes lelkészi gyám- és nyugintézet eszméjével; ennek létesítése volt lelke leghőbb vágya s ily czéllal a hetvenes években egy Bethlen-társulatot akart létesíteni. Béke nyugvó poraira! (Midőn ily elkésve közlünk két halálesetet, ismételten alkalmat veszek magamnak kérni egyházkerületünk nt. esperes urait, hogy az egyházmegyékben előforduló ilyen halálesetekről legyenek szívesek lapunk útján közönségünket mindig és kellő időben értesíttetni. Talán nem annyira a szerkesztő érdeke parancsolja ezt, mint inkább a közegész várja el tőlünk. De mi támogatást kérünk a közügy érdekében folytatott becsületes, jóakarató munkánkhoz. Szerk.).

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Csiky Lajos.

HIRDETÉSEK.

Pályázat

a máramaros-szigeti ev. ref. egyház lelkészi állomására, melynek évi jövedelme: 1200 frt; mely 800 frt fixum, 200 frt stóla, 200 frt káplántartási díj, tisztességes lakásból és kertből áll.

A 800 frt fixum fele az első évben az egyházm. papi gyámoldát illeti.

A megválasztott lelkész állását, a választás után azonnal elfoglalandja.

A pályázni kívánók, kellően felszerelt kérvényeiket, nt. Csernák István esperes úrhoz Tamás-Váraljára, u. p. Batarcs (Ugocsam.) aug. 26-ikáig küldjék be.

Kelt Debreczenben, 1889. aug. 7.

Révész Balint,
püspök.

Pályázat

a polgári missiói lelkésztanítói állomásra.

Évi fizetés:

1. Az orsz. közalap pénztárából 500 frt.
2. Az egyháztól 100 frt.
3. Az — 1 kat. h. és 400 □ öl temető-
kert — mint szintén a Fleischer F. úr által
felajánlott 2 hold szántó, 2 hold legelő föld
használatára.
4. Stóla, tandíj minden gyermektől évi 2
frt, más felekezetbeliektől 5 frt.
5. Lakás.

Kötelessége a missiói területnek az egy-
házmegye által adandó útasítás értelmében való
lelki gondozása, s tanítás.

Az egyházmegye fentarja magának a jogot,
hogy a díjlevelet a körülmények netaláni vál-
tozása esetén — 3 év multán — módosíthassa.

Hivatalát a megválasztandó egyén f. évi
október 1-én tartozik elfoglalni.

Pályázati kérvények f. hó 18-ikáig alsó-
szaboles-hajdú-vidéki esperes, nagyt. Szeremlei
József úrhoz — H.-Böszörmény — küldendők.

Debreczen, 1889. augusztus 6.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat

a Nagy-kun-madarasi ev. ref. egyházban
üresedésben jött I-ső leányosztály tanítóságára.

Évi fizetés: 174 frt 30 kr, 35 köből magtári
búza, 21 köből árpa, 1 1/2 öl kemény tűzifa.
50 frt lakdíj.

Ezen állomásra okleveles férfi tanítók pá-
lyázhatnak, s az elválasztott, egy évi sikeres
működés után — mely próbaévül tekintetik —
állandósíttatik.

A kellően felszerelt kérvények augusztus
15-ig az iskolaszék elnökéhez küldendők.

Kelt Nagy-Kun-Madarason, 1889. jul. 30.

Tóth Imre,
lelkész.

2—2

Pályázati hirdetés

segédlelkészi állásra.

A makói ev. ref. egyház az új templomnál
megürülendő segédlelkészi állomásra ezennel pá-
lyázatot hirdet. A megválasztandó segédlelkész
köteles leendő az isteniszteletet, egyéb lelkészi
szolgálatokat a rendes lelkészszel hetenkint fel-
váltva, a temetéseket pedig a reá következő sor-
rendben díjtalanul végezni; a kanonikus órákon
predikálni; a legátusi teendőket teljesíteni; a pol-
gári leányiskolában a hittant heti 2 órán tanítani.
Fizetése az egyháztól 600 forint és lakás, a pályá-
zati kérvények a kellő felszereléssel az egyháztanács
elnökségéhez f. évi augusztushó 26-ig adandók be.
A kijelöltek köteleztetnek, a kitűzendő időben,
próbaszónoklatra megjelenni.

Az elnökség.

Pályázat.

A mező-túri ev. reform. egyháztanács, a város
központján újból szervezett leánytanítónői állo-
másra, melyhez egyelőre 400, azaz négyszáz forint
évi készpénzfizetés, az egyház pénztárából évné-
gyedes előleges részletekben, egy öl kemény tűzifa
beszállítva az iskola fűtésére, és természetben két
szobából, konyhából és kamarából álló lakás hasz-
nálata van kötve, ezennel pályázatot hirdet

A megválasztandó tanítónő az V., VI-ik elemi
osztályt minden tantárgyára, s a női kézimunkára
fogja tanítani. Ugy azonban, hogy rendszer válto-
zás esetén bármely osztály vezetését is köteles el-
vállalni.

Csak ev. reform. vallású okleveles tanítónők
pályázhatnak, kik pályázati kérvényüket, keresz-
tlevéllal, s ha már szolgáltak, szolgálati bizonyít-
vánnyal, s oklevéllel felszerelve az iskolaszék
alóli elnökéhez folyó évi aug. 20-dik napjáig
adják be.

Az állomás legkésőbb folyó évi szept. 5-éig
foglalható el. A megválasztott 2 évi sikeres műkö-
dés után állandósíttatni fog.

Nyelv- és zeneismerők magántanítás útján
külön jövedelmet is nyerhetnek.

Kelt Mező-Túron, 1889. aug. 4-ikén tartott
egyháztanács-gyűlésből.

Turgonyi Lajos,

ev. reform. lelkész s iskolaszéki elnök.